

BEPILLANTÁS A FORDÍTÓK ÉLETÉBE

KULISSZATITKOK A VILÁG LEGNAGYOBB FORDÍTÓI
KÖZÖSSÉGÉNEK TOLLÁBÓL

Fordítói mítoszok

Mit gondolsz a fordítókról?

- A fordítók az elnökök és gazdasági vezetők fülébe duruzsoló emberek a TV-ből.
- A fordítás nem igazi szakma, bárki meg tudja csinálni.
- Ha beszélsz legalább két nyelvet, fordítani is tudsz.
- Már nincs szükségünk fordítókra, hiszen a Google Fordító és más applikációk megcsinálják a melót.
- A fordítók az anyanyelvükre és anyanyelvükről is fordítanak – azaz mindkét irányban dolgoznak.
- A fordítók rengeteg nyelven beszélnek.
- A fordítók szinte mindent le tudnak fordítani a munkanyelveikről.
- A fordítók csak könyveket fordítanak, nem?

- Ha egy fordítás épphogy érthető, akkor az már jó is.

Ne aggódj, nem te vagy az egyetlen, akiben akár csak egy ilyen gondolat is felmerült. A fordítás egy többezer éves múltra visszatekintő, magával ragadó szakma, amelyet mégis gyakran félreértenek. Olvass tovább, hogy exkluzív betekintést nyerhess a kulisszák mögé, és elsők között dönthesd le a szakmát övező mítoszokat!

Fordította:

Robertson Kornélia | Pető-Mordovski Anikó | Köllner Zsófia | Hudecz Andrea

Egy fordítói elme

Ha felnyitnád bármelyik fordító elméjét és belepillantnál, lennének olyan dolgok, amiket mindenképp megtalálnál benne életkortól, nemzetiségtől vagy kultúrától függetlenül.

Először is, mi mindannyian imádjuk a nyelveket, és legalább egy idegennyelvet elsajátítottunk – akár még többet is. És az írást és a kommunikációt is ugyanúgy szeretjük, büszkén viseljük a szavak mestere titulust. Olyan emberek vagyunk, akik a szavakat eszközként felhasználva különféle dokumentumokat, adatlapokat, szövegeket, cikkeket, üzeneteket és sok-sok mászt hoznak létre.

A kimondott szavakkal foglalkozó tolmácsoktól eltérően a csendet a mi irodánkban csak a billentyűzet és gondolataink kattogása töri meg.

Jellemzően nyitott egy társaság vagyunk, hiszen legalább két kultúra van hatással ránk, és nagyon is jól tudjuk, hogy egy dolgot mindig több nézőpontból meg lehet vizsgálni.

Tekints ránk információvadászokként. Végtelenül kíváncsi, telhetetlen olvasók vagyunk, akik a szövegeinkhez szükséges kutatás és a munkánk közbeni tanulás bűvkörében élünk. Egy kocsmakvíz alatt velünk tutira jól jársz. És gyakran pár kiválasztott területen még specialistáknak is számítunk.

Maximalisták vagyunk, a részletek is nagyon fontosak számunkra. Ez a hivatásunk szempontjából igazi ajándék, de néha nehéz kikapcsolni.

Ezt persze már te is tudod, ha egy fordító oldalán valaha is végignéztél egy étlapon vagy végigültél egy feliratos filmet, és láttad, ahogy minden egyes hibára rávetettük magunkat.

Mi úgy gondoljuk, ez kifejezetten szerethető tulajdonságunk. Lehet, hogy te annyira nem találsz bájos vonásnak, de attól még hozzánk tartozik!

A szavak ereje

Mégis miből áll a munkánk?

Először is egy kis kontextus (erre a fordítók mindig nagy hangsúlyt fektetnek!):

Az emberek világszerte különböző okokból kommunikálnak: szeretnének eladni vagy reklámozni valamit, oktatni vagy tájékoztatni, mesélni, inspirálni, vagy a gondolataikat megosztani.

Az elérhető közönség korlátozott, ha üzenetük csak saját nyelvükön, saját kultúrájuk kontextusában létezik. A fordítók bevonásával leomlanak a falak, áthidalhatóvá válnak a különbségek, és új kötetlékek alakulnak ki.

Az a feladatunk, hogy kapcsolatot építsünk a szerzők és az olvasók között.

Így kap szerepet tudásunk és tapasztalatunk, ekkor derül ki, hogy a jó nyelvtudás önmagában nem elég.

Egy másik nyelven kell új életet lehelni a szövegekbe.

Nap mint nap a világ különböző pontjain fordítók foglalkoznak civil szervezetek sajtóközleményeivel, izgalmas új alkalmazások felületével, egy időgép szabadalmával, Harry Potter lányainak történetével, a Csillagok háborúja X. részének mongol feliratozásával, mosogatógéped pótalkatrészeinek katalógusával, a Hold üdülőtelepének prospektusával, Angelina Jolie filmfesztiválos interjújával, a járványok leküzdéséhez használt maszkok kulcsfontosságú leírásaival, vagy egy új országba költöző nemzetközileg elismert focista szerződésével.

Azaz az emberi lét teljes egészét lefedő szövegekkel dolgozunk...

Munkánk elvégzése azonban nem csak abból áll, hogy *mások* szavait leírjuk a *saját* nyelvünkön. Persze országok vagy tárgyak egyszerű jegyzékének esetén ez elég is lehet, de az ennél bonyolultabb szövegek csak összefüggéseikben értelmezhetők. Gondosan át kell alakítanunk őket olyasvalamivé, ami természetes módon szól az olvasókhhoz. Nem csak szavakat, hanem mondatokat, bekezdéseket, sőt elképzeléseket fordítunk, és szükség szerint új címeket, új szerkezeteket és új kifejezéseket alkotunk.

Ehhez szükség lehet a szöveg teljes felbontására, valamit alapos kutatómunkára, melyet követően újjáépítjük, átírjuk, és a saját kultúránkba ültetjük át a fordítást.

Valójában arról van szó, hogy az új szövegnek olyannak kell lennie, mintha az író a *saját* nyelvünkön írta volna, a saját nyelvünk olvasóinak.

Az olvasók így teljesen magukénak érezhetik a szöveget, és így eljut hozzájuk a

szöveg üzenete.

Fordítóként az a feladatunk, hogy dolgunk végeztével nyomtalanul felszívódjunk – mintha ott sem lettünk volna.

Néhány szó a technológiáról

Mint minden más iparágat a XXI. században, a fejlődő technológia természetesen a fordítást is sokféle módon befolyásolja. Rég elmúltak azok a nosztalgikus idők, amikor postán kaptuk a dokumentumokat, és írógépen kellett lepötyögni a fordításainkat, amelyekre aztán a hibajavító festék tette fel a koronát.

A mai fordítók igazi technológiai szakik, és tudják, hogyan használják ki a számítógépek nyújtotta előnyöket arra, hogy gyorsan, hatékonyan és pontosan dolgozzanak.

Mi már e-mailben kapjuk és küldjük a szövegeinket, és az internet mindennél fontosabb kutatómunkánkhoz.

A fordítók több mint húsz éve rendszeresen használják számítógéppel támogatott fordítóeszközöket is (angolul „computer-assisted translation tools” vagy „CAT tools”) szövegeik felosztására és rendszerezésére, fordítómemóriájukban pedig egyes szavakat vagy akár egész mondatokat is tárolhatnak.

Mindenki hallott már a Google Fordítóról, és feltehetőleg mindenki tisztában van azzal is, hogy habár a létezése egyfajta csodának számít, milyen iszonyatosan szörnyű eredményeket tud produkálni. Ha mondjuk egy magyar nagymama az ír unokájával szeretne kommunikálni, a Google Fordító sokat segíthet az üzenet lényegének megértésében. Ugyanakkor az ehhez hasonló gépi fordítás („machine translation” vagy „MT”) a fordítóknak is hasznos lehet a munka mennyiségének csökkentésében, ahogy így vagy úgy megrágja és kiköpi a szöveget (a fordítás minősége a nyelvtől függ). Az emberi fordító munkája gyakran ezután kezdődik: a gép által fordított szöveget gördülékenyebbé teszi és feljavítja a stílusát (ezt a szakmában utószerkesztésnek hívják).

Ez az emberek és számítógépek közötti újfajta társulás azt is jelenti, hogy sosem látott tempóban minden eddiginél több szöveg kerül fordításra.

Ugyanakkor sok olyan fordító van, aki még bottal se nyúlna a gépi fordításhoz, és szerintük többet árt, mint használ. Minden a szövegtől, a szöveg tárgyától, a nyelvkombinációtól és a használt szoftvertől függ. A kreatív, irodalmi vagy marketingfordítások esetében a gépi fordítás gyakorlatilag még mindig használhatatlan.

A gépi fordítóprogramokon felül különféle szoftvereket használhatunk még a videófeliratok rendszerezésére, fordításaink felolvasására („text-to-speech” alkalmazások), a nyelvtan és helyesírás ellenőrzésére, kiadványszerkesztésre, az ügyféladatbázisunk kezelésére, bevételünk szemmel tartására, a munkamenetünk nyomon követésére és a számlázásra.

Ebből is látszik, hogy a technológiára barátként tekintünk, nem ellenségként. Fokozza a produktívitásunkat, így a bevételünket is, de a szerepe egyelőre egyértelműen körülhatárolt, vagyis nem forgolódunk éjszakánként álmatlanul attól rettegve, mikor veszik át helyünket a robotok...

A napi rutin

Ha megkérdezed a fordítókat, mire van szükségük a munkájukhoz, azt fogják mondani, hogy egy számítógépre, amelyre telepítették a korábban említett sokféle technológiát. Jól jöhet talán egy-két régimódi könyv is. Rengeteg kávé vagy tea. Végül néhányan hozzátesznek még egy macskát vagy egy kutyát is.

Magányos munka a fordítóké. De sokunk éppen ezt szereti benne. Vannak köztünk introvertáltak és extrovertáltak, és a kettő között a skálán mindenféle személyiség, de mindannyiunk igazi szenvedélye a szavak világa és amit a szavakkal el tudunk érni.

A legnépszerűbb nyelvek esetében (spanyol, francia, német, japán stb.) legtöbbször csak az anyanyelvükre fordítanak, hiszen az idegennyelv-tudásuk, bár fantasztikus lehet, ritkán tökéletes. Olyan más nyelvek esetén, mint például a vietnámi, a magyar, a hausza (Nigéria), a tagalog (Fülöp-szigetek) vagy a kecsua (Peru) esetében a helyi fordítók mindkét irányba dolgoznak.

Dolgozhatunk fordítóirodákon keresztül, vagy közvetlenül az ügyfeleknek is. Mindettől függetlenül a munkánk mindig egy szöveggel kezdődik, ami érkezik hozzánk sokféle formában és méretben, a háromszavas szlogentől a százezer szavas disszertációig.

Persze az minden esetben fontos, hogy magabiztosan mozogjunk a témakörben, amelyről a szöveg szól. Ritkán fordul elő, hogy egy egészségügyi szakterületen dolgozó fordító jogi szöveget vállaljon el vagy fordítva. Vannak műszaki, tudományos, kreatív, művészeti, szépirodalmi, és akadémiai fordítók, hogy csak néhány kategóriát említsünk. Mindannyiunkat vonz egy, vagy legfeljebb néhány terület, azokra szakosodunk.

Ha a fordítandó szöveget megnyitottuk, először átnézzük azt, és elvégezzük a

szükséges kutatómunkát. Ezután kezdődik a szívünket megdobogtató igazi munka: a mondanivaló megfogalmazása, tisztán és érthetően, amely végül mindig természetesen hangzik, de néha még dalra is fakad.

A következő lépésben tovább dolgozunk az egész szövegen: ellenőrzünk, átdolgozunk, újból ellenőrzünk. Közben a kérdéses részeknél egyeztetünk az ügyféllel, és a végterméket még egyszer átcsiszoljuk. Nagy odafigyelést igénylő munka, de csak tökéletes szöveg kerülhet ki a kezeink közül. Legalábbis az önmagukra adó, profi szakemberek esetében – bár a világszerte fellelhető félrefordítások és fordítások arról tanúskodnak, hogy nem mindenki tartja magát a tökély ilyen szintű követelményéhez.

Mindemellett szabadúszóként és kisvállalkozóként mindenre fel kell készülnünk. Számos ügyfelünktől bármikor érkezhetsz sokféle szöveg, néha kisebb-nagyobb adagokban, mindegyik más-más határidővel, és még az is előfordul, hogy eltérő időzónákban.

Mi, fordítók nem egyforma tempóban dolgozunk, de mindannyiunknak tudni kell, hogy mennyi munkát tudunk elvégezni egy óra vagy egy nap alatt.

Különböző feladatainkkal zsonglőrökölve nem tehetjük meg, hogy elejtjük a labdát.

És nálunk soha nincs két egyforma munkanap.

Helyben vagyunk!

A XXI. században azért jó fordítónak lenni, mert bárhol dolgozhatunk.

Sokunknak ez az otthonunkat jelenti, szigorúan szabályozva, hogy ki mikor léphet be. Lehet ez egy sarok a szobában vagy egy erre kijelölt helyiség, ahol a számítógépet, nyomtatót és szakkönyveket tartjuk.

Egy komoly összpontosítást igénylő szakmában az ilyen munkatér nélkülözhetetlen.

Mások inkább kivesznek egy irodát, hogy elkülönítsék a munkát és az otthonukat, vagy közösségi munkavégzésre alkalmas helyszínt keresnek kapcsolatépítés céljából vagy hogy ne legyenek egyedül.

Bármilyen megoldást is választunk, a mai technológia segítségével akár a helyi

kávézóban vagy a parkban is dolgozhatunk. Továbbá vannak köztünk digitális nomádok is, akik országról országra járva folyamatosan kapcsolatban maradnak ügyfeleikkel.

Ez olyan szabadságérzetet ad, amely szakmánk lényeges eleme.

Mindössze egy számítógépre, internet-hozzáférésre és a szellemi képességeinkre van szükségünk.

Emberközpontú vállalkozás

Kiknek is dolgozunk? Lényegében mindenki potenciális ügyfél, a kormányoktól, a nemzetközi civil szervezeteken, vállalatokon, tudósokon, múzeumokon, kutatókon, marketingeseken, laboratóriumokon és játékszoftver-fejlesztő cégeken keresztül egészen azokig az egyéni megrendelőig, akik bevándorlási engedélyüket vagy saját dalszövegeiket szeretnék lefordíttatni.

Céljuk, hogy eladjanak egy terméket, megosszanak egy gondolatot vagy véghez vigyenek valamilyen procedúrát, és mindezt idegen nyelven szeretnék.

Sőt, felismerik, hogy szakemberre bízva a fordítást némi renomét, gördülékenységet, hatékonyabb kommunikációt, és legfőképpen minőségi szöveget kapnak – messze meghaladva a Google Fordítót vagy bármilyen más, automatikus gépi fordítást nyújtó mechanikus megoldást.

Internetes keresők, tematikus felületek vagy saját weboldalunk segítségével találnak ránk, illetve a közösségi hálón, szójhagyomány vagy személyes ajánlás útján lépnek velünk kapcsolatba.

Ügyfelek milliói a világ minden pontján. Szavak milliárdjai.

Emberek, akik emberekhez szólnak, emberek által lefordított szavakon keresztül.

Amiért szükség van ránk

Egy egyszerű kérdéssel zárjuk rövid útmutatónkat: miért csináljuk azt, amit csinálunk?

Ahány fordító, annyi válasz létezik erre.

Néhányan hivatásuknak tekintik, hogy hidakat építve változtassák meg a világot – mondatról mondatra.

Sokaknak szenvedély, amiért még fizetést is kapnak.

Másoknak pedig a fordítás is csak egy munka, hogy fizetni tudják a számlákat.

Azonban mindannyian örülünk, hogy a nyelvérzékünket és a szavak erejét felhasználva olyan munkát végezhetünk, amely végtelenül változatos, lenyűgöző és folyamatos tanulási lehetőséget biztosít.

Visszatérve a kiadvány elején említett mítoszokhoz, ha úgy érzed, most már tisztább a kép rólunk, a mi munkánk itt véget is ért!

Írta:

Andrew Morris | Nathalie G. Reis | Tanya R. Quintieri | Norhan Mohamed | Cristina Tormen | Kay-Viktor Stegemann | Suzie Withers | Kornelia Schneider | Retno W Munro | Silvia Benetollo | Miray Filiz | Lilit Khat | Kornelia Robertson | Patricia Fierro | Valery Naumova | Edel Ring | Cathy Rosamond | Anikó Pető-Mordovski | Gordana Petrovska | Susanne Koll | Lucía LO | Isabelle Meschi | Tsugumi Kozuma | Richard Mort | Ilse Heyrmann

Translations

عربي / Bahasa Indonesia / български / Català / Deutsch / ελληνική / English / Español / فارسی / Français / Hrvatski / हिंदी / Italiano / Lietuvių / Magyar / македонски / Nederlands / Polski / Português (PT) / Română / русский / Shqip / ไทย

Serving the **world's largest community of translators**, **ProZ.com** delivers a comprehensive network of essential services, resources and experiences that enhance the lives of its members and helps them fulfill their potential. Click [here to visit ProZ.com](#).

